



Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen 2016**

(in euro's)	2016	2015
<b>Informatie voorziening</b>		
Bestuurskosten	115.722	96.164
Algemene ledenvergaderingen	516.833	485.030
Ledenadministratie, ledenbehoud en ledenwerving	66.804	42.510
Ledenraadplegingen	33.226	45.639
Inhoudelijke discussie bijeenkomsten	128.412	17.590
Partijraden	21.000	12.383
Partijcommissies	4.172	15.129
Scholingsactiviteiten	111.020	116.781
Talentmanagement	27.221	27.692
Verenigingsmagazine Liber	109.898	106.275
VVD-website	189.837	61.443
Personeelsbeloningen	1.032.949	1.063.702
Bureaunkosten	389.559	399.159
Huisvestingskosten	108.792	183.717
	<b>2.855.445</b>	<b>2.673.214</b>
<b>Internationale samenwerking</b>		
Contributies: Liberal Internationals (LI), de European Liberal, Democrat and Reform Party (ELDR) en de Europese Beweging Nederland	34.574	32.546
Reis- en verblijfkosten	9.685	27.436
Personeelsbeloningen	0	22.055
Bureaunkosten	0	8.276
Huisvestingskosten	0	3.809
	<b>44.259</b>	<b>94.123</b>
<b>Activiteiten in het kader van verkiezingscampagnes</b>		
Verkiezingskosten	1.832.437	1.420.300
	<b>1.832.437</b>	<b>1.420.300</b>
<b>Totaal subsidiabele kosten</b>	<b>4.732.141</b>	<b>4.187.637</b>

Baker Tilly Berk N.V.  
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden  
 Den Haag  
 Datum: 8 mei 2017



De bovenstaande weergave van de kosten is overeenkomstig met het format van vorig jaar om vergelijking van de kosten mogelijk te maken. De gepresenteerde kosten hebben betrekking op de activiteiten genoemd in artikel 7, de subsidiabele activiteiten, van de Wet Financiering Politieke Partijen.

De VVD heeft in de periode van 1 januari 2016 tm. 31 december 2016 de volgende giften ontvangen groter dan € 4.500 zoals bedoeld in de Wet Financiering Politieke Partijen § 3. Administratie, openbaarmaking en beperking bijdragen, artikel 25 lid 1B.

- Stichting Godefridus van Heesfonds, Eikenlaan 22, 4356 HE, Oostkapelle à € 35.000,- ontvangen op 14 april 2016
- Dhr. Broeders, [REDACTED] Hilversum à € 5.000,- ontvangen op 12 december 2016.

De VVD is gedurende de periode van 1 januari 2016 tm. 31 december 2016 de volgende schulden groter dan € 25.000,- aangegaan bedoeld in de Wet Financiering Politieke Partijen § 3. Administratie, openbaarmaking en beperking bijdragen, artikel 25 lid 1C.

- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 57.896,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 49.065,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 69.973,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 47.275,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 99.445,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 52.524,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 45.565,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 44.031,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 43.564,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 46.678,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 43.027,-
- Belastingdienst, Stationsplein 50, 7311 AZ, Apeldoorn à € 94.512,-
- Belastingdienst, Pr. Beatrixlaan 512, 2595 BL, Den Haag à € 30.290,-
- Cherry-T, Stephensonweg 14, 4207 HB, Gorinchem à € 52.247,-
- International Orange, Zeeburgerpad 72, 1019 AD, Amsterdam à € 179.240,-
- International Orange, Zeeburgerpad 72, 1019 AD, Amsterdam à € 156.299,-
- KPMG Audit, Laan van Langerhuize 1, 1186 DS, Amstelveen à € 32.973,-
- Krulder, Patrijsslaan 15, 2566 XL, Den Haag à € 38.327,-
- Krulder, Patrijsslaan 15, 2566 XL, Den Haag à € 38.327,-
- Krulder, Patrijsslaan 15, 2566 XL, Den Haag à € 38.327,-
- Leeuwenhorst Conference Centre, Langelaan 3, 2211 XT, Noordwijkerhout à 58.833,-
- Link Design, Kraanspoor 26, 1033 SE, Amsterdam à € 37.607,-
- Made 2 Matter, Canovagasse 7 / 2, 1010, Wenen à € 73.800,-
- Made 2 Matter, Canovagasse 7 / 2, 1010, Wenen à € 42.990,-
- Made for Digital, Sarphatistraat 51, 1018 EW, Amsterdam à € 30.217,-
- Media Reverse, Hollandselaan 22, 1213 AN, Hilversum, à 975.800,-
- Slayer, Herenmarkt 10, 1013 ED, Amsterdam à € 36.300,-
- Slayer, Herenmarkt 10, 1013 ED, Amsterdam à € 27.431,-
- Sue Amsterdam, 's Gravenhekje 1a, 1011 TG, Amsterdam à € 48.400,-
- UsMedia, Danzigerkade 221, 1013 AP, Amsterdam à € 27.225,-
- WTC Expo, Heliconweg 52, 8914 AT, Leeuwarden à € 79.785,-
- Xerox Financial Services, De Corridor 5, 3621 ZA, Breukelen à € 26.707,-
- Xerox Financial Services, De Corridor 5, 3621 ZA, Breukelen à € 26.707,-
- Xerox Financial Services, De Corridor 5, 3621 ZA, Breukelen à € 26.707,-
- Xerox Financial Services, De Corridor 5, 3621 ZA, Breukelen à € 27.962,-

Baker Tilly Berk N.V.  
 Gewaarmerkt voor identificatie doeleinden  
 Den Haag  
 Datum: 8 mei 2017



De Haya van Somerenstichting heeft in 2016 geen giften ontvangen groter dan € 4.500 zoals bedoeld in de Wet Financiering Politieke Partijen artikel 30 lid 2A.

De Haya van Somerenstichting is in 2016 de volgende schuld groter dan € 25.000,- aangegaan zoals bedoeld in de Wet Financiering Politieke Partijen artikel 30 lid 2B.  
 - ALDE Party, Rue d'Idalie 11, B-1050, Brussel à € 30.190,-  
 Daarnaast heeft de stichting een rekening courantverhouding met de VVD.  
 Deze komt voort uit de financiering neveninstellingen via politieke partijen.

Het politiekwetenschappelijk instituut, de Teldersstichting, en de politieke jongerenorganisatie, de JOVD, bieden afzonderlijk hun jaarrekening aan en verantwoorden individueel de gegevens genoemd in § 3. Administratie, openbaarmaking en beperking bijdragen, artikel 25 lid 1B en 1C. Zowel de Teldersstichting als de JOVD hebben een vordering op de VVD voortkomend uit de financiering neveninstellingen via politieke partijen waarbij de VVD als een "doorgeefluik" fungeert.

#### Overzicht verloop ledenaantal 2016 in de zin van de WFPP

Het ledenaantal van de VVD kende in 2016 het volgende verloop;

Stand ledenaantal op 1 januari 2016	28.391
Bij: Nieuwe leden 2016	1.496
Af: Vervallen leden 2016	<u>3.390</u>
Stand ledenaantal per 1 januari 2016	26.497
Af: Aantal leden zonder stemrecht	0
<b>Aantal leden voor de vaststelling van de subsidie 2016</b>	<b><u>28.391</u></b>

Baker Tilly Berk N.V.  
 Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden  
 Den Haag  
 Datum: 8 mei 2017

Accountants

Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie  
Mauritskade 21  
2514 HD DEN HAAG



**BAKER TILLY  
BERK**

Baker Tilly Berk N.V.  
Scheveningsweg 80-82  
Postbus 85745  
2508 CK Den Haag  
T: +31 (0)70 358 90 00  
F: +31 (0)70 350 20 20  
E: denhaag@bakertillyberk.nl  
KvK: 24425560  
www.bakertillyberk.nl

**Referentie**

1705-07349\1004268

**CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT**

**A. Verklaring over het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen 2016**

**Ons oordeel**

Wij hebben het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen 2016 van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel is het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met de Wet financiering politieke partijen.

Overeenkomstig artikel 25, eerste lid onder a tot en met c, en artikel 26, onder c tot en met e, van de Wet financiering politieke partijen bestaat de gecontroleerde (financiële) informatie uit:

- Het financieel verslag over 2016 met daarin een weergave van de (financiële) informatie, die op grond van artikel 20 van de Wet financiering politieke partijen in de administratie is opgenomen.
- Het financieel verslag omvat tevens:
  - een volgens de normen van het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar beschouwde rekening van kosten en opbrengsten met bijbehorende toelichting, van belang zijnde voor de vaststelling van de subsidie;
  - een opgave van de voor de vaststelling van de subsidie van belang zijnde gegevens omtrent het ledental van de politieke partij en, indien van toepassing, van de aangewezen jongerenorganisatie.
- Het financieel verslag wordt vergezeld van een activiteitenverslag.
- en overzicht van de bijdrage van in totaal € 4.500 of meer die de partij in het kalenderjaar van een gever heeft ontvangen, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 21, eerste lid, van de Wet financiering politieke partijen zijn geregistreerd.

Accountants



- Een overzicht van de schulden van € 25.000 of meer, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 21, derde lid, van de Wet financiering politieke partijen zijn geregistreerd.

#### **De basis voor ons oordeel**

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen'.

Wij zijn onafhankelijk van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

#### **B. Benadrukking van de basis voor financiële verslaggeving en beperking in gebruik en verspreidingskring**

Het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen zijn opgesteld voor de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie met als doel de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie in staat te stellen te voldoen aan de relevante bepalingen van de Wet financiering politieke partijen. Hierdoor is het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden.

Onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

#### **C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen**

##### **Verantwoordelijkheden van het bestuur voor het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen**

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen in overeenstemming met de Wet financiering politieke partijen. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Accountants



Bij het opmaken van het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen.

**Onze verantwoordelijkheden voor de controle van het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen**

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van dit financieel verslag en dit Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;

Accountants



- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of het financieel verslag en het Overzicht kosten Financiering Politieke Partijen een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 8 mei 2017

Baker Tilly Berk N.V.

M.J. de Graaf RA

30-08-2017 003453

**Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie"**

Mauritskade 21  
2514 HD Den Haag  
tel. 070 - 361 30 61



**Financieel jaarrapport 2016**

Baker Tilly Berk N.V.  
Geenmerk voor identificatiedoeleinden  
Den Haag  
Datum: 3 mei 2017



Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**Inhoudsopgave**

Voorwoord	Pagina	2
Hoofdbestursverslag	Pagina	3
Hoofdbestuurssamenstelling	Pagina	5
<b>Jaarrekening</b>		
Balans per 31 december 2016	Pagina	7
Staat van baten en lasten over 2016	Pagina	8
Algemene toelichting op de balans en staat van baten en lasten (inclusief organen)	Pagina	10
<i>Bestemming van saldo baten en lasten</i>	<i>Pagina</i>	<i>18</i>
VVD-organen	Pagina	27
<b>Overige gegevens</b>		
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	Pagina	30
Statutaire bepalingen	Pagina	21
<b>Bijlagen</b>		
Staat van baten en lasten over 2016 van het Algemeen Secretariaat van de VVD	Pagina	33
Gefieerde neveninstellingen	Pagina	35

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

#### Voorwoord

Dit jaarrapport biedt een overzicht van de financiële ontwikkelingen van de VVD in 2016. Het jaar 2016 staat in het teken van de voorbereidingen op de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. In 2012 heeft de kiezer de VVD het vertrouwen gegeven om Nederland uit de crisis te halen. Samen met al die koppige, optimistische Nederlanders hebben wij daar de afgelopen jaren hard aan gewerkt. Met succes! Wij zijn uit de crisis, het gaat beter met Nederland. Maar we zijn nog niet klaar. Wij vinden dat iedereen in Nederland moet voelen dat het beter gaat met ons land. Daar willen wij de komende jaren voor blijven strijden. Dankzij de inzet van onze vrijwilligers en de giften van donateurs konden wij in 2016 de basis leggen voor een ijzersterke campagne, wat heeft geresulteerd in 33 zetels en weer de grootste partij van Nederland.

Bovenstaande en het feit dat de VVD elk jaar spaarzaam en solide financieel beleid voert, hebben aan het goede resultaat van boekjaar 2016 bijgedragen.

Het jaar 2016 staat ook in het teken van de vorming van lokale netwerken. Hierbij dank ik de honderden VVD-penningmeesters en de vele andere vrijwilligers hartelijk voor hun bijdragen aan de VVD in 2016 waarvan dit jaarrapport de resultante is.

Ook dank aan de medewerkers van het Algemeen Secretariaat voor hun inzet en betrokkenheid bij het werk voor onze VVD.

Ger Jaarsma  
Landelijk penningmeester

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

#### Hoofdbestuur en directie

Het hoofdbestuur van de VVD bestaat op 31 december 2016 uit zes personen. Allen oefenen deze taak vrijwillig uit en ontvangen geen bezoldiging. Onkosten die voor de uitoefening van de werkzaamheden worden gemaakt, worden vergoed. Het hoofdbestuur vergaderde in 2016 veertien maal.

De landelijke algemene vergadering benoemt de leden van het hoofdbestuur voor een periode van drie jaar. Daarna kan de landelijke algemene vergadering een lid van het hoofdbestuur één keer herbenoemen voor een periode van nog eens drie jaar. Het hoofdbestuur, de netwerken en de regio's zijn bevoegd kandidaten te stellen.

Het hoofdbestuur legt aan de landelijke algemene vergadering ten minste één keer per jaar verantwoording af over de realisatie van de landelijke activiteiten en de realisatie van de doelstellingen van de vereniging. Dit jaarrapport maakt daarvan onderdeel uit.

De uitvoering van taken van het hoofdbestuur ligt bij het VVD-secretariaat. Dit secretariaat staat onder leiding van Lucie Wigboldus, directeur. De directeur van het VVD-secretariaat verricht haar werkzaamheden onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur.

De VVD-organen gebruiken een eigen, op de lokale situatie toegesneden, risicobeheersings- en controlesysteem. De eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van het lokale bestuur en de lokale algemene vergadering staan daarbij voorop. De decentrale partijstructuur kan kwetsbaar zijn, maar in de praktijk van afgelopen jaren is gebleken dat financiële overschrijdingen waar geen dekking tegenover staat beperkt zijn gebleven. Voor de tot standkoming van het jaarrapport 2016 hebben 95% van de VVD-organen het eigen jaarrapport 2016 tijdig aangeboden.

#### Lokale netwerken en regio's

De 251 lokale netwerken en de 6 regio's hebben allen een eigen bestuur dat door de betreffende leden is gekozen. Dikwijls geholpen door andere vrijwilligers hebben deze besturen activiteiten uitgevoerd met als doel het vinden van antwoorden op lokale vraagstukken.

#### Leden

De leden vormen de ruggengraat van de partij. Binnen de partij zijn circa 1.700 vrijwilligers actief in het besturen van een lokaal netwerk of regio.

Naast deze vrijwilligers zijn op peildatum 31-12-2016 1.102 gemeenteraadsleden en 87 statenleden dagelijks actief voor de partij. Daarnaast verrichten 15 gedeputeerden, 191 wethouders en 112 burgemeesters in 390 Nederlandse gemeenten, bestuurstaken. Ook waren er op peildatum 73 personen actief in de Waterschapsbesturen. Allen verrichten hun werk vanuit een individuele, maar herkenbare VVD-invalshoek.

Het ledenaantal is per saldo met 1.894 afgenomen tot 26.497 aan het begin van het nieuwe boekjaar.



Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

#### Eigen vermogen / Overige reserve

Het streven van het hoofdbestuur is erop gericht om een reserve te vormen ter grootte van één keer de jaarexploitatie van het algemeen secretariaat. Het deel van de reserve dat is opgebouwd door de VVD-organen, wordt niet in dit beleid betrokken. Reden hiervan is dat door de decentrale partijstructuur deze VVD-organen zodoende vrij zijn om over het door hen opgebouwde deel van de reserve te kunnen beschikken.

#### Bestemming van het saldo van baten en lasten

Het bestemmingsvoorstel van het saldo van baten en lasten van € 471.912,- positief van het Algemeen Secretariaat treft u in de overige gegevens aan op pagina 18 van dit Jaarrapport.

De ledenvergaderingen van een regio en lokaal netwerk besluiten in hun vergaderingen over de bestemming van het saldo van baten en lasten van hun regio dan wel lokaal netwerk

#### Vooruitblik 2017

De basis voor de plannen voor 2017 zijn vastgelegd in het halfjaarplan en de bijbehorende begroting, die op 19 november 2016 op de landelijke ledenvergadering in Noordwijkerhout met de leden zijn besproken. Het ging hier over een halfjaarplan en -begroting gezien de Tweede Kamer verkiezingen in maart 2017 en de daarbij veranderende subsidie vanaf juli 2017. De begroting voor de tweede helft van 2017 wordt vastgesteld tijdens het voorjaarscongres in mei 2017. De begrotingen voor 2017 zijn te vinden via:  
<https://www.vvd.nl/nieuws/vvd-voorjaarscongres/>.

Een belangrijke doelstelling voor 2017 was de verkiezingen winnen en dat is gelukt met 33 zetels! Er is een intensieve en ijzersterke campagne gevoerd. We hebben belangrijke stappen gezet op het gebied van onderzoek, strategieontwikkeling en media inkoop. Ook gaat de ontwikkeling van de werkzaamheden van het Online Team door. De aanwezigheid van de VVD op het internet is in 2016 enorm toegenomen. Op de social mediakanalen Facebook, Twitter en Instagram geeft het Online Team op een eigentijdse manier uitleg over de dingen die de VVD doet.

Ook in 2017 zijn alle liberalen zijn welkom om ideeën en standpunten te delen over politiek inhoudelijk zaken. De thematische netwerken spelen hierbij een belangrijke rol. Netwerkvrienden moeten betrokken worden bij het inhoudelijke debat binnen de partij, om op die manier de denkracht van buiten de partij in te zetten voor een nog liberaler Nederland.

Een groot deel van 2017 staat voor de vereniging ook in teken van de voorbereiding van de gemeenteraadsverkiezingen die plaatsvinden in maart 2018. Alle lokale netwerken gaan in 2017 al aan de slag met het opstellen van kandidatenlijsten en het schrijven van verkiezingsprogramma's. Zij worden daarbij ondersteund door het Hoofdbestuur en de Regio's.

Financieel gezien wordt de lijn van de voorgaande jaren voortgezet. Dit betekent een beleid dat niet structureel méér geld mag kosten. Bij een positief saldo gaat dit naar het verkiezingsfonds. De hoofddoelstelling is om de meest invloedrijke partij te blijven door een toonaangevende rol te spelen in politieke debatten. Dit kan alleen maar bereikt worden wanneer de VVD blijft vertrouwen op de kracht, inzet en betrokkenheid van alle duizenden vrijwilligers, volksvertegenwoordigers en bestuurders.

Den Haag, 20 mei 2017  
Hoofdbestuur,

Partijvoorzitter  
J. M. H. J. Keizer

Landelijk penningmeester  
drs. Ing. G. Jaarsma

Algemeen secretaris  
Mevrouw mr. S. J. A. ter Borg

Vice voorzitter  
Mevrouw drs. J. N. Baljeu

Bestuurslid  
Mevrouw C. van der Wal-Zeggelink

Bestuurslid  
M. J. M. Krom

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**Samenstelling hoofdbestuur en directie per 31 december 2016**

**Partijvoorzitter**

De heer J. M. H. J. Keizer  
 Tijdstip van eerste benoeming 14-6-2014  
 De lopende termijn van benoeming 1e periode  
 Geboortedatum 4-11-1960  
 Beroep Voorzitter van de Raad van Bestuur van de Facultatieve Groep  
 Functie Partijvoorzitter Vereniging VVD, Den Haag

**Vice voorzitter**

Mevrouw drs. J. N. Baljeu  
 Tijdstip van eerste benoeming 14-6-2014  
 De lopende termijn van benoeming 1e periode  
 Geboortedatum 7-8-1967  
 Beroep Algemeen Directeur SBRCURnet  
 Functie Vice-voorzitter Vereniging VVD, Den Haag

**Algemeen secretaris**

Mevrouw mr. S. J. A. ter Borg  
 Tijdstip van eerste benoeming 14-6-2014  
 De lopende termijn van benoeming 1e periode  
 Geboortedatum 21-7-1983  
 Beroep Directeur Academie Bestuur, Recht en Ruimte bij Saxion  
 Functie Algemeen secretaris Vereniging VVD, Den Haag

**Landelijk penningmeester**

De heer drs. ing. G. Jaarsma  
 Tijdstip van eerste benoeming 25-5-2013  
 De lopende termijn van benoeming 2e periode  
 Geboortedatum 12-1-1968  
 Beroep Voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Makelaars (NVM)  
 Functie Penningmeester Vereniging VVD, Den Haag

**Bestuurslid**

Mevrouw C. van der Wal-Zegelink  
 Tijdstip van eerste benoeming 21-5-2016  
 De lopende termijn van benoeming 1e periode  
 Geboortedatum 13-11-1973  
 Beroep Wethouder gemeente Harderwijk  
 Functie Bestuurslid opleiding en training Vereniging VVD, Den Haag

**Bestuurslid**

De heer M.J.M. Krom  
 Tijdstip van eerste benoeming 29-11-2014  
 De lopende termijn van benoeming 1e periode  
 Geboortedatum 5-7-1958  
 Beroep Eigenaar Michiel Krom Consultancy  
 Functie Bestuurslid communicatie en campagne Vereniging VVD, Den Haag

**Directie per 31 december 2016**

Mevrouw drs. ir. L.D. Wigboldus  
 Geboortedatum 3-7-1979  
 Functie Directeur

## Jaarrapport VVD 2016

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**Balans per 31 december 2016**

(voor bestemming saldo baten en lasten)

	Toelichting paragraaf	31 december 2016	31 december 2015
(In euro's)			
<b>Activa</b>			
<b>Vaste activa</b>			
Immateriële vaste activa	1	139.461	275.565
Materiële vaste activa	2	<u>197.674</u>	<u>243.994</u>
		337.135	519.559
<b>Viottende activa</b>			
Financiering Politieke Partijen	3	468.812	485.837
Vorderingen en overlopende activa	4	315.706	528.891
Liquide middelen	5	<u>7.068.145</u>	<u>5.968.577</u>
		7.852.663	6.983.304
		<b><u>8.189.798</u></b>	<b><u>7.502.863</u></b>
<b>Passiva</b>			
<b>Verenigingsvermogen</b>			
Bestemmingsreserves	6	2.906.648	3.013.200
Overige reserve		3.369.951	3.147.688
Onverdeeld resultaat		<u>981.516</u>	<u>115.711</u>
		7.258.115	6.276.599
<b>Kortlopende schulden</b>			
Crediteuren	7	562.913	766.264
Belastingen en premies sociale verzekeringen		124.442	102.592
Overige schulden en overlopende passiva		<u>244.328</u>	<u>357.408</u>
		931.683	1.226.265
		<b><u>8.189.798</u></b>	<b><u>7.502.863</u></b>

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**Staat van baten en lasten over 2016**

(in euro's)	Toelichting paragraaf	Begroting 2016	Werkelijk 2016	Werkelijk 2015
<b>Baten</b>				
Contributies	8	2.714.128	2.656.458	2.832.271
Overige baten	9	736.017	1.980.515	871.124
Financiering Politieke Partijen	10	2.372.000	2.389.241	2.472.478
Door VVD berekende kosten aan:				
- VVD-Bestuurdersvereniging		149.000	149.000	141.000
- Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek	11	195.000	226.544	185.717
- Stichting Europese Politieke Ondersteuning		15.000	10.709	13.102
- Haya van Somerenstichting	12	190.000	250.367	186.649
Deelnemersbijdragen				
- cursisten	24	46.500	37.395	51.530
<b>Totaal baten</b>		<b>6.417.645</b>	<b>7.700.229</b>	<b>6.753.871</b>



Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**Staat van baten en lasten over 2016**

(in euro's)	Toelichting paragraaf	Begroting 2016	Werkelijk 2016	Werkelijk 2015
<b>Lasten</b>				
Personeelslasten	13	1.917.000	1.748.331	1.883.083
Bureaunkosten	14	734.500	694.885	835.968
Huisvestingskosten	15	174.000	192.024	257.467
Ledenadministratie		20.000	18.406	14.583
Algemene ledenvergaderingen		705.156	732.823	752.082
Bestuurskosten	16	222.567	202.430	194.622
Liberale dagen		21.000	19.096	15.200
Inhoudelijke debat		20.000	26.866	15.102
Diverse commissies		12.000	4.172	3.241
Netwerken		50.000	23.362	14.517
Ledenraadplegingen	17	60.000	33.226	14.308
Partij van de toekomst	18	200.000	97.411	163.201
Permanente campagne		345.000	345.741	201.740
Verkiezingscampagne	19	340.989	1.557.693	1.379.678
Media	20	100.000	196.256	182.098
Verenigingsmagazine Liber / communicatiekosten		220.033	109.898	130.956
Kiezersbinding	21	211.175	102.738	63.395
Kostprijs informatie-en promotiemateriaal	22	0	25.594	53.864
Internationale samenwerking	23	59.000	44.259	67.627
Opleiding en training	24	246.643	158.490	258.551
Talentscouting		44.000	27.221	37.675
Overige baten / lasten	25	125.178	357.791	99.204
Totaal lasten		5.828.241	6.718.713	6.638.160
Saldo van baten en lasten		589.404	981.516	115.711

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**Algemene toelichting op de enkelvoudige balans en enkelvoudige staat van baten en lasten (inclusief organen)**

**Algemeen**

De Vereniging, gevestigd te Den Haag aan de Mauritskade 21, is per 24 januari 1948 bij notariële akte opgericht. De statuten en het huishoudelijk reglement zijn voor het laatst gewijzigd op 28 november 2015

De VVD stelt zich ten doel de toepassing van de liberale beginselen te bevorderen. De VVD streeft dit doel na door gebruik te maken van alle wettige middelen die aan het doel bevorderlijk zijn, in het bijzonder door:

- a. het verder ontwikkelen, verdiepen en verbreiden van de liberale beginselen en het vergroten van de invloed op de nationale en internationale politiek;
- b. het bevorderen van de verkiezing van leden van de VVD in de vertegenwoordigende lichamen.

**Structuur VVD**

Artikel 4 van de statuten bepaalt dat de VVD één rechtspersoon is. Binnen de VVD bestaat een decentrale partijstructuur waarbij per 31 december 2016, 251 lokale netwerken en 6 regio's maximale (financiële) zelfstandigheid behouden bij de vaststelling van hun prioriteiten. Periodiek verantwoorden deze 257 VVD-organen zich daarvoor bij de ledenvergadering van de respectievelijke VVD-organen. Ook loopt er een verantwoordingslijn van deze 257 VVD-organen naar het hoofdbestuur, omdat de financiële en juridische eindverantwoordelijkheid ligt bij het hoofdbestuur. Deze cijfers zijn geïntegreerd gepresenteerd in deze jaarrekening.

Alle VVD-organen zijn conform het huishoudelijk reglement verplicht om een (model) financieel verslag op te maken en op te sturen aan het VVD-secretariaat. Indien het VVD-secretariaat dit (model) financieelverslag niet of niet tijdig ontvangt, dan is een financiële sanctie van toepassing op het betreffende orgaan. De financiële gegevens van 257 VVD-organen zijn in dit jaarrapport verwerkt als één geheel.

**Verslaggevingsperiode**

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar.

**Toegepaste standaarden**

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig Richtlijn voor de Jaarverslaggeving C1 kleine Organisaties-zonder-winststreven. Deze richtlijn maakt deel uit van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen en moet in samenhang met deze Richtlijnen gelezen worden. De overige hoofdstukken in deze bundel zijn toegepast, tenzij in Richtlijn voor de Jaarverslaggeving C1 kleine Organisaties-zonder-winststreven afwijkende specifieke voorschriften worden gegeven. De VVD kwalificeert zich als een kleine rechtspersoon.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

**Toepassing van artikel 407 Boek 2 BW**

De vereniging maakt gebruik van de vrijstelling uit artikel 407 lid 2 Boek 2 BW. Als gevolg hiervan is geen geconsolideerde jaarrekening opgesteld.

**Continuïteit**

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

## **Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling**

### **Algemeen**

Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de vereniging zullen toevloeden en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de vereniging.

### **Gebruik van schattingen**

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het hoofdbestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De schattingen hebben betrekking op de inbaarheid van vorderingen en de schatting met betrekking tot de cijfers van de VVD-organen die niet tijdig hun cijfers hebben ingeleverd.

In het hoofdstuk waarin de namen van alle 257 VVD-organen zijn opgenomen, is achter de naam een asterisk weergegeven, indien van het desbetreffende orgaan niet of niet tijdig over hun cijfermateriaal kon worden beschikt.

### **Financiële instrumenten**

Onder financiële instrumenten worden vorderingen, effecten en kortlopende schulden verstaan. Voor de grondslagen van de financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost. De vereniging maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

#### **Immateriële vaste activa**

De immateriële vaste activa betreffen aanschaffingen van (standaard) software modules en worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage van de verkrijgingsprijs, zoals gespecificeerd in de toelichting op de balans.

#### **Materiële vaste activa**

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur.

#### **Bijzondere waardeverminderingen**

Voor materiële en immateriële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te bepalen voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief of kasstroomgenererende eenheid geschat. Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingverlies voor het actief zou zijn verantwoord.

#### **Vorderingen en overlopende activa**

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief transactiekosten (indien materieel). Na eerste verwerking vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

#### **Liquide middelen**

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

#### **Bestemmingsreserves**

Bestemmingsreserves inclusief onttrekkingen en toevoegingen worden door het bestuur bepaald en mutaties verlopen via bestemming van het saldo van baten en lasten. De bestemmingsreserve van het algemeen secretariaat heeft alleen betrekking op toekomstige verkiezingen. De bestemmingsreserves van de VVD-organen worden naar lokaal inzicht gevormd en kennen meerdere doeleinden.

#### **Kortlopende schulden**

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste verwerking vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. Indien er geen sprake is van agio of disagio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

#### Baten

Contributie opbrengsten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Overheidssubsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruitontvangen baten. Zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de vereniging zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden zal een bate worden verantwoord. Subsidies ter compensatie van door de vereniging gemaakte kosten worden systematisch als baten in de staat van baten en lasten opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt.

Giften worden verantwoord in de periode waarin de gift wordt ontvangen. Opbrengsten uit dienstverlening worden in de staat van baten en lasten verwerkt wanneer het bedrag van de baten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald. Indien het saldo van baten en lasten van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de baten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten. Overige baten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

#### Lasten

Lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

#### Personeelsbeloningen / pensioenen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen.

De pensioenregeling van de VVD is met ingang van 2011 omgezet van een eindloonregeling naar een beschikbare premie regeling. De VVD heeft een pensioencontract afgesloten met een verzekeraar. Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de verzekeraar verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen. Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van de verzekeraar en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met de verzekeraar, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen.

#### Leasing

De vereniging kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. De vereniging heeft operationele leasecontracten afgesloten.

#### Operationele leases

Als de onderneming optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

#### **Belastingen**

De VVD is niet belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting en de omzetbelasting.

#### **Doorberekende kosten**

De doorberekening van kosten aan geïsoleerde organisaties vindt plaats op basis van de uitgangspunten, zoals geformuleerd in het rapport "Inzake de doorberekening van de kosten aan de stichtingen en instellingen geïsoleerd aan de VVD". Op basis van dit rapport is een doorbelastingsmodel opgesteld door de VVD dat in het verleden is besproken met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het Ministerie heeft geen voorbehoud bij het doorbelastingsmodel gemaakt.

#### **Bepaling reële waarde**

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**Toelichting: Balans per 31 december 2016**

**Vaste activa**

**Algemeen**

De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn:

- software	25%
- kantoorinventaris	20%
- kantoorinventaris (inrichting Mauritskade)	10%
- automatiseringsapparatuur	25%

De restwaarde van de activa is gesteld op nihil.

**1. Immateriële vaste activa**

	2016	2015
(in euro's)		
<b>Ledenadministratie, migratie en website</b>		
Aanschafwaarde per 1 januari	548.443	503.460
<b>Bij: Investeringen</b>		
- Software	0	44.983
<b>Aanschafwaarde per 31 december</b>	<b>548.443</b>	<b>548.443</b>
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari	272.878	139.853
<b>Bij: Afschrijvingen ten laste van het boekjaar</b>	<b>136.104</b>	<b>133.025</b>
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december	<b>408.982</b>	<b>272.878</b>
<b>Boekwaarde per 31 december</b>	<b>139.461</b>	<b>275.565</b>

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

## 2. Materiële vaste activa

	2016	2015
(in euro's)		
De materiële vaste activa behoren allen tot de categorie 'andere vaste bedrijfsmiddelen' bestaande uit inventaris, vervoersmiddelen en automatiseringsapparatuur.		
<b>Inventaris, vervoersmiddelen en automatiseringsapparatuur</b>		
Aanschafwaarde per 1 januari	367.166	383.133
<b>Bij: Investerings</b>		
- Inventaris	0	10.023
- Hardware	0	2.587
<b>Af: Desinvesteringen</b>		
- Inventaris	0	20.842
- Hardware	31.448	7.735
<b>Aanschafwaarde per 31 december</b>	<b>335.718</b>	<b>367.166</b>
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari	123.172	102.948
<b>Bij: Afschrijvingen ten laste van het boekjaar</b>	<b>46.320</b>	<b>48.801</b>
<b>Af: Afschrijving desinvesteringen</b>	<b>31.448</b>	<b>28.577</b>
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december	<b>138.044</b>	<b>123.172</b>
<b>Boekwaarde per 31 december</b>	<b>197.674</b>	<b>243.994</b>

De desinvesteringen hebben betrekking op het afstoten van servers die reeds waren afgeschreven.

## 3. Financiering Politieke Partijen

	2016	2015
(in euro's)		
Per 1 januari nog te ontvangen totaal	485.837	504.470
Nog te ontvangen subsidie voorgaand jaar	9.798	25.153
Subsidie maximum	2.379.443	2.447.326
Te ontvangen subsidie	<b>2.875.078</b>	<b>2.976.949</b>
Ontvangen subsidie lopend jaar	-1.910.632	-1.961.489
Afrekening subsidie voorgaand jaar	-495.634	-529.623
<b>Saldo per 31 december</b>	<b>468.812</b>	<b>485.857</b>

De vordering met betrekking tot de Financiering Politieke Partijen heeft ultimo 2016 een looptijd van korter dan een jaar.



Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

#### 4. Vorderingen en overlopende activa

(in euro's)	2016	2015
Contributie debiteuren	14.649	20.454
Overige debiteuren	175.724	249.048
Waarborgsommen	7.590	7.590
Overlopende activa	41.403	161.529
Overlopende activa organen	76.340	90.269
<b>Saldo per 31 december</b>	<b>315.706</b>	<b>528.890</b>

De daling van de overlopende activa wordt voornamelijk veroorzaakt doordat op balansdatum slechts beperkt vooraf is betaald voor afgenomen diensten.

De vorderingen en overlopende activa bevatten geen vordering met een looptijd langer dan 1 jaar.

#### 5. Liquide middelen

(in euro's)	2016	2015
ABN AMRO rendement beheer	1.003.274	1.169.955
ABN AMRO hoofdrekening	1.108.514	173.755
ABN AMRO topdeposito	816.593	815.161
ING contributie	4.300	53.895
Overige banken / liquide middelen	212.399	287.750
Liquide middelen organen	3.923.065	3.468.061
<b>Saldo per 31 december</b>	<b>7.068.145</b>	<b>5.968.577</b>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking met uitzondering van € 38.115,- waarvoor in juni 2015 een bankgarantie aan A. J. P. Krulder is afgegeven ter zake van het door de vereniging VVD gehuurde kantoorpand.

Het hoofdbestuur is niet rechtstreeks 'in control' over de bij de VVD-organen aanwezige op de lokale situatie financiële middelen. Deze VVD-organen gebruiken hiervoor een eigen, toegesneden, risicobeheersings- en controlesysteem.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**6. Eigen vermogen**

	Bestemmings- reserve	Overige reserve	Onverdeeld resultaat	Totaal
(in euro's)				
Stand per 1 januari 2016	1.850.526	1.263.822	-274.224	2.840.124
Stand per 1 januari 2016 organen	1.162.674	1.883.866	389.935	3.436.475
<b>Totaal per 1 januari 2016</b>	<b>3.013.200</b>	<b>3.147.688</b>	<b>115.711</b>	<b>6.276.599</b>
Mutaties boekjaar 2016	0	0	274.224	274.224
Mutaties boekjaar 2016 organen			-389.935	-389.935
Resultaat boekjaar	0	0	471.912	471.912
Resultaat boekjaar organen			509.604	509.604
Resultaatbestemming 2015	-274.224	0	0	-274.224
Resultaatbestemming 2015 organen	167.672	222.263	0	389.935
Stand 31 december 2016	1.576.302	1.263.822	471.912	3.312.036
Stand 31 december 2016 organen	1.330.346	2.106.129	509.604	3.946.079
<b>Totaal per 31 december 2016</b>	<b>2.906.648</b>	<b>3.369.951</b>	<b>981.516</b>	<b>7.258.115</b>

**Bestemming van saldo van baten en lasten:**

Over de bestemming van het resultaat van € 981.516,- kan het volgende worden gemeld: De algemene vergadering wordt voorgesteld om het positief resultaat van € 471.912,- van het Algemeen Secretariaat aan de bestemmingsreserve verkiezingen toe te voegen.

De ledenvergaderingen van een regio en lokaal netwerk besluiten in hun vergaderingen over de bestemming van het saldo van baten en lasten van hun regio dan wel lokaal netwerk. Het saldo van baten en lasten van de regio's en lokale netwerken tezamen bedraagt € 509.604,-.

**7. Kortlopende schulden**

	2016	2015
(in euro's)		
Crediteuren	562.913	766.264
Belastingen en premies sociale verzekeringen	124.442	102.592
Af te dragen contributies	0	32.086
Reservering vakantiedagen	50.586	34.600
Reservering vakantiegeld	48.867	51.206
Overlopende passiva	74.228	125.977
Overlopende passiva organen	70.647	113.540
<b>Saldo per 31 december</b>	<b>931.683</b>	<b>1.226.265</b>

Onder de kortlopende schulden zijn geen bedragen opgenomen met een looptijd langer dan 1 jaar.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen**

**Financiering Politieke Partijen**

Teveel betaalde subsidiebedragen kunnen door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van de Vereniging VVD worden teruggevorderd. Dit geldt tevens voor het politiek wetenschappelijk instituut, de Prof. mr. B.M. Teldersstichting, de politieke jongerenorganisatie JOVD en de Haya van Somerenstichting voor buitenlandse activiteiten. De geoomerkte subsidiebedragen voor deze organisaties worden toegekend en uitbetaald aan de Vereniging VVD waarop de Vereniging VVD deze subsidies doorbetaalt aan de desbetreffende organisaties. Voor zover de Minister de subsidie voor deze organisaties voor een lager bedrag vaststelt, worden teveel betaalde subsidies aan deze organisaties door de Vereniging VVD teruggevorderd. De definitieve vaststelling van de subsidie heeft tot en met 2015 plaatsgevonden. De definitieve vaststelling van de subsidie 2016 vindt in 2017 plaats.

**Haya van Somerenstichting**

De Vereniging VVD heeft zich garant gesteld voor de exploitatiekosten van de Haya van Somerenstichting. Volgens de door het Ministerie van Binnenlandse Zaken uitgevaardigde subsidievoorschriften wordt de subsidie voor de Haya van Somerenstichting definitief vastgesteld door de Minister van Binnenlandse Zaken, na daartoe verkregen advies van de accountantsdienst van het Ministerie. De Minister heeft de subsidie vastgesteld tot en met 2015.

**Huisvesting**

Met de verhuurder van het kantoorpand aan de Mauritskade 21-23 te Den Haag is een huurperiode van 10 jaar overeengekomen ingaande op 1 januari 2015. De hieruit voortvloeiende verplichting bedraagt tot 31 december 2024, € 626.760,-.

**Bankgarantie**

Door de ABN AMRO bank is op verzoek van de Vereniging VVD in juni 2015 een bankgarantie van € 38.115,- aan A. J. P. Krulder ter zake van het door de Vereniging VVD gehuurde kantoorpand afgegeven.

**Leasing**

De Vereniging VVD heeft een langlopend leasecontract voor kopieerapparatuur. De nominale verplichting bedraagt tot aan 1 juli 2019 € 199.440,-, waarvan € 79.776,- korter dan een jaar.

**Gebeurtenissen na balansdatum**

Op 15 maart 2017 hebben er Tweede Kamerverkiezingen plaatsgevonden. De VVD heeft tijdens deze verkiezingen 33 Tweede Kamerzetels behaald.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

#### **Financiële instrumenten**

##### **Algemeen**

De VVD maakt in de uitoefening van haar activiteiten gebruik van financiële instrumenten die de vereniging blootstelt aan krediet- en liquiditeitsrisico. De VVD maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten.

##### **Kredietrisico**

De debiteurenpositie van de VVD bestaat grotendeels uit een vordering op het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voortvloeiende uit de Wet Financiering Politieke Partijen. Het resterende deel heeft betrekking op diensten die geleverd zijn aan neveninstellingen van de VVD. De VVD schat haar kredietrisico zeer laag in.

##### **Liquiditeitsrisico**

De VVD bewaakt de liquiditeitspositie door middel van periodieke controles. Het bestuur ziet erop toe dat voor de organisatie steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen.

##### **Renterisico**

De VVD loopt zeer beperkt renterisico aangezien de organisatie niet is gefinancierd met rentedragende leningen.

##### **Reële waarde**

De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder liquide middelen, kortlopende vorderingen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde daarvan.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**Toelichting: Staat van baten en lasten over 2016**

**Baten**

**8. Contributies**

(in euro's)	2016	2015
Contributie opbrengst VVD	2.656.458	2.832.271
	<b>2.656.458</b>	<b>2.832.271</b>

De afname van de contributie opbrengst is het gevolg van de daling van het ledenaantal in 2016.

**9. Overige baten**

(in euro's)	2016	2015
Giften financiële actie onder VVD-leden	97.957	10.361
Stichting Ondersteuning VVD Tweede-KamerVerkezingen	1.000.000	0
Stichting Oeconomische Politiek	175.000	78.000
Gift Stichting Godefridus van Heesfonds	35.000	35.000
Rente	9.593	36.457
Diverse baten	111.806	45.200
Diverse baten organen	551.159	666.106
	<b>1.980.515</b>	<b>871.124</b>

Giften ontvangen in 2016 groter dan € 4.500,- van natuurlijke- en rechtspersonen staan hieronder vermeld.

- Ontvangen op 28 december 2016 van Stichting Ondersteuning VVD Tweede Kamerverkiezing te Amstelveen € 1.000.000,-;
- Ontvangen op 10 november 2016 van Stichting Oeconomische Politiek te Rijswijk € 125.000,-;
- Toezegging van Stichting Oeconomische Politiek voor activiteiten uitgevoerd in 2016 € 50.000,-;
- Ontvangen op 14 april 2016 van Stichting Godefridus van Hees Fonds te Oostkapelle € 35.000,-;
- Ontvangen op 12 december 2016 van dhr. Broeders te Hilversum € 5.000,-

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**10. Financiering Politieke Partijen**

(in euro's)	2016	2015
Basissubsidie per jaar	173.788	174.357
Subsidie per kamerzetel € 50.409,- x 40	2.016.352	
Subsidie per lid € 6,66 x 28.391 leden	189.303	
Hogere / lagere afrekening subsidie voorgaande jaren	2.205.655 9.798	2.272.968 25.153
	<b>2.389.241</b>	<b>2.472.478</b>

De subsidie in de staat van baten en lasten is inclusief afrekening voorgaande jaren. De subsidiebedragen inzake de Wet Financiering Politieke Partijen zijn verhoogd met het gemiddelde inflatiepercentage over 2016. De verhoging van de subsidiebedragen is op grond van artikel 8.5 van de Wet Financiering Politieke Partijen.

De VVD ontvangt van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de subsidie Politieke Partijen voor vormings- en scholingsactiviteiten in binnen- en buitenland, voor informatievoorziening aan leden en aan niet-leden, voor het werven van leden, voor het betrekken van niet-leden bij subsidiabele activiteiten van de politieke partij, voor werving, selectie en begeleiding van politieke ambt dragers, voor het onderhouden van contacten met zusterpartijen buiten Nederland en activiteiten in het kader van verkiezingscampagnes. Daarnaast is een deel van de subsidie bestemd voor politiek-wetenschappelijke activiteiten en activiteiten ter bevordering van politieke participatie door jongeren. Voor een gedeelte van de subsidie fungeert de VVD als intermediair. Dit gedeelte van de subsidie wordt afgedragen aan het wetenschappelijk instituut van de VVD, de Prof. Mr. B.M. Teldersstichting en de jongerenorganisatie van de VVD, de JOVD. De Minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties stelt de subsidie vast na daartoe verkregen advies van de accountantsdienst van het Ministerie.

**11. Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek**

De Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek neemt diensten af van het landelijk bureau van de VVD tegen de werkelijk gemaakte kosten. De stijging van opbrengsten worden voornamelijk veroorzaakt door een bijdrage in de kosten voor het ingebruik nemen van de nieuwe website van de VVD en door extra inhuur van arbeidskrachten.

**12. Haya van Somerenstichting**

In voorgaande jaren zijn de gemaakte overheadkosten die aan de Haya van Somerenstichting zijn doorberekend gemaximaliseerd tot twintig procent van de totale projectkosten. Vanaf 2016 worden de werkelijke gemaakte overheadkosten met goedkeuring van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties doorberekend aan de Haya van Somerenstichting.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**Lasten**

**13. Personeelslasten**

(in euro's)	2016	2015
Salarissen	1.319.008	1.332.740
Sociale lasten	216.195	210.797
Pensioenlasten	108.512	115.881
Uitzendkrachten	0	37.631
Opleidingskosten	17.472	14.782
Personeelsverzekeringen	17.723	17.603
Reiskostenvergoeding	50.551	55.127
Overige personeelskosten	18.870	98.522
	<b>1.748.331</b>	<b>1.883.083</b>

Het gemiddeld aantal fte, exclusief stagiaires, over 2016 bedroeg 25 (2015: 28). Inclusief stagiaires bedroeg het gemiddeld aantal fte in 2016 30 (2015: 33).

Over de werkzaamheden van het personeel kan het volgende worden opgemerkt: Naast de werkzaamheden van de directeur vervulden 20 fte direct aan het primaire proces gerelateerde werkzaamheden. De overige 9 fte vervulden voornamelijk ondersteunende diensten.

Ondanks de afname van het aantal fte ten opzichte van 2015 zijn de salariskosten maar beperkt gedaald. De voornaamste oorzaken hiervoor zijn een verhoging van de CAO salarisschalen (BBRA) en de kosten van een exprojectmedewerker die in 2015 aan het project waren toegekend.

**14. Bureaunkosten**

(in euro's)	2016	2015
Software en randapparatuur	35.690	38.781
Netwerkbeheer	126.521	86.160
Afschrijvingskosten ledenadministratie	136.104	133.025
Afschrijvingskosten kantoorinventaris	46.320	48.801
Kantoorbenodigheden	26.002	29.208
Archief	2.699	2.731
Accountant	36.485	54.322
Administratieve ondersteuning	10.781	9.438
Abonnementen	4.896	6.245
Juridisch advies	3.255	26.385
Autokosten	12.951	13.168
Bankkosten	46.843	53.744
Porti	14.169	24.532
Telefoon	46.073	49.922
DSL verbinding	13.141	15.055
Kopieermachines	109.217	105.774
Diverse bureaunkosten organen	23.738	138.677
	<b>694.885</b>	<b>835.968</b>

De stijging van de kosten voor netwerkbeheer wordt voornamelijk veroorzaakt door de kosten die gemaakt zijn voor het vervangen van de servers. De servers zijn vanaf 2016 niet meer in eigen beheer.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**15. Huisvesting**

(in euro's)	2016	2015
Huurlasten	107.562	144.788
Servicekosten	21.146	10.738
Schoonmaakkosten	26.209	36.617
Diverse kosten gebouw	34.838	60.218
Belastingen	2.269	5.106
	<b>192.024</b>	<b>257.467</b>

In de huurlasten en diverse kosten gebouw van 2015 zaten ook nog de resterende huurlasten van het vorige kantoorpand opgenomen.

**16. Bestuurskosten**

(in euro's)	2016	2015
Kosten Hoofdbestuursleden	28.701	26.488
Vergaderkosten	32.750	28.756
Advertentiekosten overleden prominenten	874	2.881
Representatiekosten	953	5.136
Bestuursaansprakelijkheidsverzekering	3.812	4.235
Prinsjesdagbijeenkost	38.652	29.119
Bestuurskosten organen	96.688	98.007
	<b>202.430</b>	<b>194.622</b>

Het Hoofdbestuur van de VVD bestaat ultimo 2016 uit zes personen. Allen oefenen deze taak vrijwillig uit en ontvangen geen bezoldiging. Onkosten die voor de uitoefening van de werkzaamheden worden gemaakt, worden vergoed.

**17. Ledenraadplegingen**

De stijging van de kosten van de ledenraadpleging ten opzichte van 2015 hebben te maken met de voorbereidingen op de tweede kamerverkiezingen 2017.

**18. Partij van de toekomst**

Op 28 november 2015 zijn tijdens de Algemene Vergadering van Afgevaardigden de nieuwe statuten en het huishoudelijk reglement vastgesteld. Hiermee is de nieuwe structuur van de VVD een feit. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat daarmee de nieuwe structuur op alle niveaus ook daadwerkelijk is ingevoerd. De gemaakte kosten in 2016 hebben betrekking op de verdere implementatie van de nieuwe partijstructuur.



Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

#### **19. Verkiezingscampagne**

(in euro's)	2016	2015
Gemeenteraadsverkiezingen	0	21.186
Provinciale verkiezingen en Waterschapsverkiezingen	0	1.358.492
Tweede Kamerverkiezingen	1.557.693	0
	<b>1.557.693</b>	<b>1.379.678</b>

De campagne ten behoeve van de tweede kamerverkiezingen in 2017 is in september 2016 gestart.

#### **20. (Social) Media**

(in euro's)	2016	2015
Hostingskosten	14.190	13.941
Onderhoud website en social media activiteiten	112.284	98.618
Diverse mediakosten organen	69.782	69.539
	<b>196.256</b>	<b>182.098</b>

#### **21. Kiezersbinding**

(in euro's)	2016	2015
Kiezersbinding	45.298	3.892
Kiezersbinding organen	57.440	59.503
	<b>102.738</b>	<b>63.395</b>

In 2016 is er vooral geld geïnvesteerd om het binden van kiezers verder te faciliteren.

#### **22. Informatiemateriaal**

De kosten van informatiemateriaal betreffen affiches, stroomateriaal en verkoopartikelen.

#### **23. Internationale samenwerking**

(in euro's)	2016	2015
Contributies: Liberal Internationals (LI), de European Liberal, Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa (ALDE)		
Contributies	34.574	34.142
Reis- en verblijfskosten	9.685	33.485
	<b>44.259</b>	<b>67.627</b>

Een deel van de reis- en verblijfskosten worden gemaakt voor het mogelijk maken van projecten voor de Haya van Somerenstichting. Deze kosten worden per 2016 aan de Haya van Somerenstichting doorberekend.

#### **24. Opleiding en Training**

(in euro's)	2016	2015
Landelijke cursussen	68.614	71.703
Regionale en lokale cursussen	36.803	1.570
Landelijke activiteiten waaronder eLearning	5.353	32.829
Vergaderkosten	880	2.821
Themadag	250	88.770
Regionale en lokale cursussen door organen	46.590	60.858
	<b>158.490</b>	<b>258.551</b>

Assessmentdagen ter voorbereiding van de tweede kamerverkiezingen 2017 zijn de belangrijkste oorzaak van de stijging van kosten van regionale en lokale cursussen.

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**25. Overige baten / lasten**

(in euro's)	2016	2015
Vrijval voorziening dubieuze debiteuren	-7.466	20.814
Overige kosten	0	366
Overige kosten organen	365.257	78.024
	<b>357.791</b>	<b>99.204</b>

Vereniging 'Volkspartij voor Vrijheid en Democratie', Den Haag

### VVD-Organen

De balans en de staat van baten en lasten van onderstaande VVD organen zijn verwerkt in dit jaarrapport in de enkelvoudige balans en de enkelvoudige staat van baten en lasten. De financiële gegevens van onderstaande organen zijn gecontroleerd door de respectievelijke kascommissies

<u>VVD-organen:</u>	<u>VVD-organen:</u>
1 Aalburg	43 De Marke
2 Aalsmeer/Uithoorn	44 De Wolden
3 Aalten	45 De Zeeuwse VVD
4 Achtkarspelen	46 Delft
5 Albrandswaard	47 Den Helder
6 Almere	48 Diemen
7 Alphen aan den Rijn	49 Doesburg
8 Ameland	50 Doetinchem
9 Amstelveen e.o.	51 Drechterland
10 Amsterdam	52 Drimmelen
11 Antwerpen	53 Dronten
12 Apeldoorn	54 Duitsland
13 Arnhem	55 Duiven
14 Assen	56 Edam-Volendam-Beemster
15 Barendrecht-Ridderkerk	57 Eemdelta-BBS
16 Bedum	58 Eemland
17 Beek	59 Eemsdelta
18 Beesel	60 Eemsmond
19 Berkelland	61 Elburg
20 Bernheze	62 Enkhuizen
21 Best Oirschot Veldhoven	63 Epe
22 Beverwijk	64 Ermelo
23 Bodegraven-Reeuwijk	65 Geertruidenberg
24 Boekel	66 Geldrop-Mierlo
25 Boxtel	67 Genève
26 Brainport Regio	68 Giessenlanden
27 Breda	69 Goeree-Overflakkee
28 Bronckhorst	70 Gooise Meren
29 Brummen-Eerbeek	71 Gouda
30 Brussel	72 Groningen
31 BUCH	73 Groot-Woerden
32 Bunnik	74 Haaren
33 Capelle aan den IJssel	75 Haarlem
34 Centraal Limburg	76 Haarlemmerliede en Spaarwoude
35 China	77 Haarlemmermeer
36 Coevorden	78 HAL
37 Côte d'Azur	79 Harderwijk
38 Cranendonck	80 Haren
39 De Bilt	81 Harlingen
40 De Friese Meren	82 Hart van Brabant
41 De Kempen	83 Hattem
42 De Langstraat	84 Heemskerk

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

85	Heemstede-Bloemendaal	138	New York
86	Heerde	139	Nieuwegein
87	Heerenveen	140	Nieuwkoop
88	Heeze-Leende	141	Nissewaard
89	Hillegom	142	Noord (regio)
90	Hilversum	143	Noord Drenthe
91	Hoeksche Waard	144	Noord-Holland (regio)
92	Hollands Kroon	145	Noord-Oost Friesland
93	Hoogeveen	146	Noord-Oost Twente
94	Hoorn	147	Noordoostpolder
95	Horst aan de Maas	148	Noordwijk
96	Houten	149	Noordwijkerhout
97	Huizen	150	Nuenen
98	Kaag en Braassem	151	Nunspeet
99	Kampen	152	Oegstgeest
100	Katwijk	153	Oldambt
101	Kerkrade	154	Oldebroek
102	Koggenland	155	Oost (regio)
103	Krimpen aan den IJssel	156	Oost Gelre
104	Krimpenerwaard	157	Oosterhout
105	Landerd	158	Ooststellingwerf
106	Landsmeer	159	Oostzaan
107	Lansingerland	160	Opmeer
108	Laren-Blaricum-Eemnes	161	Opsterland
109	Leeuwarden	162	Oss en omstreken
110	Leeuwarderdeel	163	Oude IJsselstreek
111	Leiden	164	Overbetuwe
112	Leiderdorp	165	Parkstad en Omstreken
113	Leidschendam-Voorburg	166	Peel en Maas
114	Lelystad	167	Peelland
115	Lingewaal, Neerijnen, Geldermalsen	168	Pijnacker-Nootdorp
116	Lingewaard	169	Purmerend
117	Lisse	170	Putten
118	Littenseradiel	171	Raalte
119	Lochem	172	Renkum
120	Londen	173	Rheden/Rozendaal
121	Lopikerwaard	174	Rijk van Nijmegen
122	Maas en Geul	175	Rijswijk
123	Maasdriel	176	Rivierland Noord
124	Maasland	177	Roosendaal-Woenedrecht
125	Mark, Leij en Donge	178	Rotterdam
126	Marklanden	179	Rucphen-Zundert
127	Medemblik	180	Salland
128	Meerijstadij	181	Schagen
129	Meppel	182	Scheldebrug
130	MerveDrecht	183	Schiedam
131	Midden (regio)	184	Schinnen
132	Midden-Drenthe	185	's-Gravenhage
133	Midden-Groningen	186	's-Hertogenbosch
134	Molenwaard	187	Sint-Michielsgestel
135	Montferland	188	Sittard-Geleen
136	MSW	189	Smallingerland
137	Nederweert	190	Slaphorst

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

191 Stede Broec	225 Weesp
192 Stein	226 Werkendam
193 Südwest Fryslân	227 Westerkwartier
194 Terschelling	228 Westerveld
195 Texel	229 Westervoort
196 Teylingen	230 Westerwolde
197 Tilburg	231 Westland
198 Twente Centraal	232 Weststellingwerf
199 Tytsjerksteradiel	233 West-Twente
200 Uden	234 Westvoorne
201 Utrecht	235 Wijdemeren
202 Utrechtse Heuvelrug	236 Wijk bij Duurstede
203 Valkenswaard	237 Winsum
204 Vallei en Veluwe	238 Winterswijk
205 Vecht en Venen	239 Wormerland
206 Vechtdal	240 Woudrichem
207 Veendam-Pekela	241 Zaanstad
208 Velsen	242 Zaltbommel
209 Venlo	243 Zandvoort
210 Vijfheerenland	244 Zeewolde
211 Vlaardingen	245 Zeist
212 Vlieland	• 246 Zevenaar-Rijnwaarden
213 Voerendaal	• 247 Zoetermeer
214 Voorne	248 Zoeterwoude
215 Voorschoten	249 Zuid (regio)
216 Voorst	250 Zuid-Holland (regio)
217 Vught	251 Zuid-Holland West
218 Waadhoeke	252 Zuidoost Drenthe
219 Waddinxveen	253 Zuidoost Utrecht
220 Wageningen	254 Zuidplas
221 Washington D.C.	• 255 Zutphen-Warnsveld
222 Wassenaar	256 Zwartewaterland
223 Waterland	257 Zwolle
224 Weert	

Van de met een asterik aangegeven VVD-organen zijn om verschillende redenen geen (juiste) cijfers bekend, althans niet ten tijde van het opstellen van dit jaarrapport. Voor deze VVD-organen is een schatting opgenomen.

Den Haag, 20 mei 2017  
Hoofdbestuur,

Partijvoorzitter  
De heer J. M. H. J. Keizer

Landelijk penningmeester  
De heer drs. ing. G. Jaarsma

Algemeen secretaris  
Mevrouw mr. S. J. A. ter Borg

Vice voorzitter  
Mevrouw drs. J. N. Baljeu

Bestuurslid  
Mevrouw C. van der Wal-Zegelink

Bestuurslid  
De heer M. J. M. Krom

Accountants

Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie  
Mauritskade 21  
2514 HD DEN HAAG



**BAKER TILLY  
BERK**

Baker Tilly Berk N.V.  
Scheveningseweg 80-82  
Postbus 85745  
2508 CK Den Haag  
T: +31 (0)70 358 90 00  
F: +31 (0)70 350 20 20  
E: denhaag@bakertillyberk.nl  
KvK: 24425560  
www.bakertillyberk.nl

**Referentie**

1705-07347\1004268

**CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT**

**A. Verklaring over de jaarrekening 2016**

**Ons oordeel**

Wij hebben de jaarrekening 2016 van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit verslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie per 31 december 2016 en van het resultaat 2016 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de staat van baten en lasten 2016; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Accountants

**De basis voor ons oordeel**

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

**B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie**

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven.

**C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot jaarrekening****Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening**

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Accountants



Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

### **Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening**

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;



Accountants



- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 8 mei 2017

Baker Tilly Berk N.V.

M.J. de Graaf RA

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**Statutaire bepalingen**

In de statuten artikel 12.2 is geregeld dat aan de landelijk ledenvergadering alle bevoegheden toekomen die niet door de wet, deze statuten of bij huishoudelijk reglement aan andere organen zijn opgedragen.

In artikel 13.2 van de statuten is vastgelegd dat het hoofdbestuur in de jaarlijkse landelijke ledenvergadering zijn jaarverslag uitbrengt en verantwoording aflegt over zijn in het afgelopen jaar gevoerde beleid.

In artikel 11.6 en 17.6 van het huishoudelijk reglement is vastgelegd dat de besturen van respectievelijk een regio en lokaal netwerk het jaarverslag voorlegt.

## **Bijlagen**

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**Staat van baten en lasten over 2016 van het Algemeen Secretariaat van de VVD**

	Toelichting paragraaf	Begroting 2016	Werkelijk 2016	Werkelijk 2015
(in euro's)				
<b>Baten</b>				
Contributies		1.826.000	1.718.739	1.844.235
Overige baten		300.000	1.429.356	214.957
Financiering Politieke Partijen		2.372.000	2.389.241	2.472.478
Door VVD berekende kosten aan:				
- VVD-Bestuurdersvereniging		149.000	149.000	141.000
- Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek		195.000	226.544	185.717
- Stichting Europese Politieke Ondersteuning		15.000	10.709	13.102
- Haya van Somerenstichting		190.000	250.367	186.649
Verkoop informatie- en promotiemateriaal		0	13.962	26.709
Deelnemersbijdragen - cursisten		46.500	37.395	51.530
<b>Totaal baten</b>		<b>5.093.500</b>	<b>6.225.313</b>	<b>5.136.377</b>
Verkiezingscampagne			1.222.957	0
<b>Totaal baten exclusief verkiezingscampagne</b>		<b>5.093.500</b>	<b>5.002.356</b>	<b>5.136.377</b>

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

**Staat van baten en lasten over 2016 van het Algemeen Secretariaat van de VVD**

	Toelichting paragraaf	Begroting 2016	Werkelijk 2016	Werkelijk 2015
(in euro's)				
<b>Lasten</b>				
Personeelslasten		1.917.000	1.748.331	1.883.083
Bureaunkosten		734.500	671.147	697.291
Huisvestingskosten		174.000	192.024	257.467
Ledenadministratie		20.000	18.406	14.583
Algemene ledenvergaderingen		450.000	489.707	517.632
Bestuurskosten		110.000	105.742	96.615
Liberale dagen		21.000	19.096	15.200
Inhoudelijke debat		20.000	26.866	15.102
Diverse commissies		12.000	4.172	3.241
Netwerken		50.000	23.362	14.517
Ledenraadplegingen		60.000	33.226	14.308
Partij van de toekomst		200.000	97.411	163.201
Permanente Campagne		345.000	345.741	201.740
Verkiezingscampagne		200.000	1.494.992	891.345
Media		100.000	126.474	112.559
Verenigingsmagazine Liber / communicatiekosten		126.000	109.898	130.956
Kiezersbinding		110.000	45.298	3.892
Kostprijs informatie-en promotiemateriaal		0	25.594	53.864
Internationale samenwerking		59.000	44.259	67.627
Opleiding en Training		145.000	111.900	197.693
Talentscouting		44.000	27.221	37.675
Overige baten / lasten		0	-7.466	21.012
<b>Totaal lasten</b>		<b>4.897.500</b>	<b>5.753.401</b>	<b>5.410.602</b>
Verkiezingscampagne		200.000	1.494.992	891.345
<b>Totaal lasten exclusief verkiezingscampagne</b>		<b>4.697.500</b>	<b>4.258.409</b>	<b>4.519.257</b>
<b>Saldo baten en lasten inclusief verkiezingscampagne</b>		<b>198.000</b>	<b>471.912</b>	<b>-274.224</b>
<b>Saldo baten en lasten exclusief verkiezingscampagne</b>		<b>396.000</b>	<b>743.947</b>	<b>617.121</b>

Vereniging "Volkspartij voor Vrijheid en Democratie", Den Haag

#### **Gelleerde neveninstellingen**

In dit hoofdstuk worden een overzicht gegeven van de activiteiten van gelleerde neveninstellingen met eigen rechtspersoonlijkheid.

In willekeurige volgorde

##### *Haya van Somerenstichting*

De stichting heeft als doel het verrichten en doen verrichten, bevorderen en doen bevorderen van activiteiten gericht op ontplooiing en ondersteuning van initiatieven in het buitenland inzake het doen handhaven van de mensenrechten, het doen ontstaan van de parlementaire democratie, ter uitdraging van de liberale gedachte in het algemeen en ten bate van liberale groeperingen en instellingen in andere landen dan Nederland, in het bijzonder -zulks geheel in overeenstemming met de verklaring van de rechten van de mens van 10 december 1948 als vastgesteld door de algemene vergadering van de Verenigde Naties- in hun relatie tot en ten behoeve van de te Den Haag gevestigde vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), alsmede al hetgeen met het bovenstaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn. De stichting heeft voorts als doel het verrichten en doen verrichten, bevorderen en doen bevorderen van politieke opleidings- en trainingsactiviteiten ten behoeve van de vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), zomede al hetgeen met het bovenstaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn. De stichting is opgericht in 1975 en heeft haar zetel in Den Haag. De inkomsten van de Haya van Somerenstichting bestaan hoofdzakelijk uit subsidie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in het kader van het Programma Maatschappelijke Transformatie (Matra). Matra heeft als doel het transformatieproces te ondersteunen van landen in Eurazië naar een democratisch en marktgeoriënteerd bestel. Het hoofdbestuur van de VVD vormt ook het bestuur van de Haya van Somerenstichting.

##### *Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (JOVD)*

De JOVD is een onafhankelijke politieke organisatie van en voor jonge liberalen. De JOVD is een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid en werd in 1949 opgericht. Sinds 2002 maakt de Vereniging VVD samen met de JOVD jaarlijks afspraken aan de hand waarvan het jongerenbeleid wordt geconcretiseerd. De activiteiten zijn opgesplitst in het kweken van politieke belangstelling bij jongeren en het verzorgen van opleiding en training van jongeren. De afspraken worden elk jaar geëvalueerd en besproken door het hoofdbestuur van de Vereniging VVD met het bestuur van de JOVD.

##### *Prof. Mr. B.M. Teldersstichting*

De Teldersstichting is de wetenschappelijke instelling ten behoeve van de Vereniging VVD en het liberalisme. De stichting werd opgericht in 1954. Het curatorium van de stichting houdt toezicht op de wetenschappelijke kwaliteit van de publicaties. Het curatorium bestaat uit vijftien personen, waaronder steeds twee hoofdbestuurleden van de vereniging VVD. Bij de stichting zijn zes personen werkzaamheden onder leiding van de directeur dr. P.G.C. van Schie. De inkomsten van de stichting bestaan hoofdzakelijk uit subsidie voortvloeiend uit de Wet subsidiëring politieke partijen.

##### *Stichting Ivo Opstelten Foundation*

De stichting is op 24 april 2009 opgericht en heeft haar zetel in Den Haag. Het doel van de stichting is het werven van fondsen ten behoeve van de vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Het hoofdbestuur van de VVD vormt ook het bestuur van de stichting Ivo Opstelten Foundation.

##### *Stichting Mr. H.C. Dresselhuysfonds*

De stichting is op 15 maart 1927 opgericht en heeft haar zetel in Den Haag. Het doel van de stichting is de bevordering van de liberale gedachte, door het behartigen van de belangen van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, daaronder met name begrepen het financieel ondersteunen van de Vereniging VVD. Het bestuur van de stichting bestaat uit vijf personen. Vier bestuursleden zijn voormalig VVD-hoofdbestuurlid. De landelijk penningmeester van het VVD-hoofdbestuur is het vijfde lid van het bestuur van de stichting.

*Stichting voor Politiek Wetenschappelijk Onderzoek*

De stichting is op 11 juli 1966 opgericht en heeft haar zetel in Den Haag. Ingevolge de "Regeling financiële ondersteuning fracties Tweede Kamer der Staten-Generaal" dient het aan Tweede Kamerleden ter beschikking gestelde budget (voor persoonlijke medewerkers) en de daarmee samenhangende personeelskosten te worden opgenomen in een stichting. In de praktijk komt het erop neer dat de stichting optreedt als werkgever van de medewerkers van de VVD-Tweede Kamerleden.

*Stichting Europese Politieke Ondersteuning*

De stichting is opgericht in 1988 en heeft haar zetel in Den Haag. De stichting heeft als doel het in raad en daad bijstaan van de VVD-leden in het Europees Parlement. In de praktijk komt het erop neer dat de stichting optreedt als werkgever van de medewerkers van de VVD-Europarlementariërs; via de stichting worden de salarissen van deze medewerkers betaald. Hiertoe ontvangt de stichting secretariaatsvergoedingen op grond van de "Regeling kosten en vergoedingen van de leden van het Europees Parlement". De Vereniging VVD levert diensten ter ondersteuning van de medewerkers van de VVD-Europarlementariërs en berekent deze kosten door aan de SEPO.

*Stichting Liberaal Vrouwen Netwerk*

De stichting is opgericht in 2002 en heeft haar zetel in Den Haag. In de stichting zijn geen financiële middelen aanwezig, maar de stichting wordt wel aangehouden als rechtspersoon, omdat onder de vlag van het Liberaal Vrouwen Netwerk politieke activiteiten door de Vereniging VVD worden verricht. De drie bestuursleden van de Stichting Liberaal Vrouwen Netwerk zijn hoofdbestuurlid van de Vereniging VVD.

*Stichting Gerrit Koster*

De stichting is opgericht in 1992 en is gevestigd in Ede. De stichting heeft als doel het bevorderen van de liberale gedachte in Nederland en in de gemeente Ede in het bijzonder door financiële ondersteuning van natuurlijke personen en rechtspersonen en/of hun activiteiten welke met inachtneming van het beginselprogramma van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie een gelijk of gelijksoortig doel nastreven.

*Stichting Liberaal Fonds*

De stichting is in 1992 opgericht en heeft haar zetel in Enschede. De stichting heeft als doel het financieel ondersteunen van een partij welke de liberale beginselen in de politiek is toegedaan, zoals deze beginselen verwoord zijn in de uitgangspunten van de huidige Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

*Stichting Liberaal Fonds Rotterdam*

De stichting is op 22 december 2005 opgericht en heeft haar zetel in Rotterdam. De stichting heeft als doel de financiering van de verspreiding van het liberale gedachtegoed in het algemeen en van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie binnen de regio Rotterdam.

*Stichting Ondersteuning VVD Tweede Kamerverkiezingen*

De stichting is in mei 2007 opgericht en is gevestigd in Amsterdam. De stichting heeft als doel het verzamelen van gelden en organiseren van activiteiten ten behoeve van campagnes van de VVD verkiezingen.

*Stichting Steunfonds VVD Amsterdam*

De stichting is op 27 september 2004 opgericht en heeft haar zetel in Amsterdam. De stichting heeft als doel de verspreiding van het liberale gedachtegoed in het algemeen, de bevordering van de liberale beginselen en dat van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie binnen de regio in Amsterdam in het bijzonder.

*Stichting Vrie en Liber.com*

De stichting is opgericht in 2002 en is gevestigd in Middelburg. De stichting heeft als doel het ten behoeve van de VVD-kamercentrale Zeeland bevorderen van de communicatie met de inwoners van Zeeland en het verwerven van gelden ten behoeve van het verkiezingsfonds van de VVD-kamercentrale Zeeland.

*Stichting vrienden van de VVD*

De stichting is opgericht in 1999 en is gevestigd in Venlo. De stichting heeft als doel fondsenverwerving ter ondersteuning van de VVD-afdeling Venlo.

*Stichting VVD-Kennis Centrum*

De stichting is opgericht in 1994 en is gevestigd in Den Helder. De stichting heeft als doel het bevorderen van een zo goed mogelijk contact tussen alle geledingen binnen de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie en het zo optimaal mogelijk laten functioneren daarvan in het algemeen en in de gemeente Den Helder in het bijzonder.

*VVD-Bestuurdersvereniging*

De Vereniging VVD werkt samen met de VVD-Bestuurdersvereniging. De VVD-Bestuurdersvereniging heeft volledige rechtsbevoegdheid. Het bestuur wordt gevormd door VVD-leden, die tevens gekozen of benoemd bestuurder zijn bij een publiekrechtelijk lichaam. Bestuursleden van de VVD-Bestuurdersvereniging zijn niet tevens lid van het hoofdbestuur van de VVD of andersom. De VVD-Bestuurdersvereniging werd twee jaar eerder dan de VVD, in 1946 opgericht. De ledenadministratie van de VVD-Bestuurdersvereniging is volledig geïntegreerd in de ledenadministratie van de Vereniging VVD. Leden van de Vereniging VVD, die zitting hebben in vertegenwoordigende lichamen, met name in Provinciale Staten en gemeenteraden, of politiek ambtsdrager zijn, betalen bovenop de door hen verschuldigde contributie aan de Vereniging VVD een toeslag, waarvan de hoogte door de algemene vergadering van de VVD-Bestuurdersvereniging wordt vastgesteld. Deze toeslag komt volledig ten gunste van de VVD-Bestuurdersvereniging. De VVD-Bestuurdersvereniging heeft geen personeel in dienst. Net als bij de Vereniging VVD worden de werkzaamheden van de VVD-Bestuurdersvereniging bijna geheel door vrijwilligers uitgevoerd, echter voor een aantal ondersteunende werkzaamheden heeft de VVD bestuurdersvereniging een overeenkomst met de Vereniging VVD gesloten. De VVD-Bestuurdersvereniging betaalt hiervoor een (geïndexeerd) bedrag per jaar. In 2015 is dit bedrag opnieuw berekend. De vergoeding voor 2016 is vastgesteld op € 149.000. In 2015 was dit € 141.000,-.

*Stichting Libertati Semper Frisia*

De stichting is opgericht in 2011 en is gevestigd in Leeuwarden. De stichting heeft als doel het ten behoeve van de VVD-kamercentrale Friesland bevorderen van de communicatie met de inwoners van Friesland en het verwerven van gelden ten behoeve van het verkiezingsfonds van de VVD-kamercentrale Friesland.

*Stichtingen en verenigingen die als doel hebben de VVD-fracties te ondersteunen*

Volledigheidshalve wordt in dit rapport vermeld dat er stichtingen en verenigingen bestaan, die als doel hebben de VVD-fracties in den lande te ondersteunen. Deze stichtingen en verenigingen, alhoewel zij meestal de naam VVD dragen, maken geen deel uit van de Vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie te Den Haag. Deze stichtingen en verenigingen zijn (voor zover bekend):

- Stichting ter Ondersteuning van de VVD fractie Stadsdeel Oudwest Amsterdam
- Stichting Fractieondersteuning VVD Amsterdam Zuid Oost
- Stichting Bestuursassistentie Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
- Stichting Liberale Ondersteuning Fractie VVD Geuzenveld
- Stichting Deelraadsfractie-bestuur VVD Amsterdam-Centrum
- Stichting Fractie-Assistentie VVD Apeldoorn
- Stichting VVD-Fractie in de Gemeenteraad van Arnhem
- Stichting Fractie-Assistentie VVD in Provinciale Staten van Gelderland
- Stichting Statenfractie VVD Drenthe
- Stichting Fractie-Assistentie VVD Den Bosch
- Stichting Fractieondersteuning VVD Gemeenteraadsfractie Den Bosch
- Stichting Fractiemedewerkers VVD Provinciale Statenfractie Zuid-Holland
- Stichting Fractie-Assistentie VVD in de Gemeenteraad van Ede
- Stichting Fractiebegeleiding Volkspartij voor Vrijheid en Democratie Enschede
- Stichting VVD Fractie Groningen
- Stichting Ondersteuning VVD Fractie Provinciale Staten Groningen
- Stichting Personeel VVD Statenfractie Noord Holland
- Stichting Fractieondersteuning VVD-Fractie Fryslân
- Vereniging Fractie van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie in de Gemeenteraad Maarssen
- Stichting Fractie-Ondersteuning VVD Statenfractie Provincie Limburg
- Stichting Ondersteuning VVD Fractie Zeeland
- Stichting Fractie Assistentie VVD Nijmegen
- Stichting tot Ondersteuning van de VVD-deelgemeenteraadsfractie Rotterdam
- Stichting tot Ondersteuning van de VVD gemeenteraadsfractie Rotterdam
- Stichting Bestuursassistentie VVD Gemeenteraadsfractie Utrecht
- Stichting tot Ondersteuning van de VVD Statenfractie Utrecht
- Stichting Ondersteuning Westlandse Gemeenteraadsfractie VVD
- Stichting Fractiesteun VVD Fractie Provinciale Staten Overijssel
- Stichting Statenfractie VVD Flevoland
- Stichting Fractie-Ondersteuning VVD Statenfractie Noord-Holland



10-06-2017 003609

STICHTING VOOR OECONOMISCHE POLITIEK

2282 CS RIJSWIJK,  
KERKLAAN 216  
TEL: 070 - 390.13.55  
06 - 42.12.38.39

29 juni 2017

Aan de minister van Binnenlandse Zaken  
Prof.dr. R.H.A. Plasterk  
Door tussenkomst van de VVD  
Postbus 30836  
2500 GV Den Haag.

Zeer geachte heer Plasterk,

De Stichting voor Oeconomische Politiek, neveninstelling van de VVD, verklaart hiermee dat de inkomsten van de Stichting uitsluitend bestaan uit de inkomsten uit het eigen vermogen en dat de stichting geen schulden heeft.

Met vriendelijke groet,



D.M. Sluimers  
Penningmeester.



VVD  
Algemeen Secretariaat  
Postbus 30836  
2500 GV DEN HAAG

's Gravenhage, 12 juni 2017

Betreft: BZK rapportage VVD neveninstellingen (2016)

Geachte heer/mevrouw,

Namens het bestuur van de Stichting Ivo Opstelten Foundation deel ik u mede dat de stichting over de verslagperiode 1 januari t/m 31 december 2016 geen donaties ter waarde van € 4.500,- of hoger heeft ontvangen afkomstig van één gever. De stichting kende daarnaast geen schulden gedurende het jaar groter dan € 25.000,-.

In vertrouwen u hiermee volledig te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

E. J. M. Wetzels  
waarnemend partijvoorzitter

39-06-2017 003611

## Stichting "Mr. H.C. Dresselhuysfonds"

VVD  
Algemeen Secretariaat Postbus 30836  
2500 GV DEN HAAG

Den Haag, 6 juni 2017

Betreft: BZK rapportage 2016 VVD neveninstellingen

Geachte heer/mevrouw,

Namens het bestuur van de Stichting Mr. H.C. Dresselhuysfonds deel ik u mede dat de stichting over de verslagperiode 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016 geen donaties in geld of natura heeft ontvangen. De stichting verwerft haar inkomen volledig uit het eigen vermogen en is vrij van schulden.

Hoogachtend,



Drs. P. Ressenaar  
voorzitter



**STICHTING ONDERSTEUNING VVD**

**TWEDE KAMERVERKIEZING**

Hendrik van Borsselelaade 54  
1181 AZ Amstelveen  
E [sov.vvd@gmail.com](mailto:sov.vvd@gmail.com)  
T 06-51146035  
NL65 ABNA 0240 1284 19  
KvK Amsterdam 30228790

**VERTROUWELIJK**

VVD

[REDACTED]  
Postbus 30836  
2500 GV Den Haag

Amstelveen, 3 mei 2017

Betreft: BZK rapportage VVD neveninstellingen

[REDACTED]

Conform het bepaalde in artikel 21 van de Wet financiering politieke partijen bericht ik u dat de Stichting Ondersteuning VVD Tweede Kamerverkiezing in de periode gelegen tussen 1 januari 2016 en 31 december 2016 twee (2) schenkingen heeft ontvangen voor een bedrag hoger dan € 4.500. Het betreft de schenking van:

Naam: De heer E.A. Nijkerk

Adres: [REDACTED]  
[REDACTED] Wassenaar

Bedrag: € 5.000

Datum: 14 maart 2016

Naam: De heer R. Nijkerk

Adres: [REDACTED]  
[REDACTED]  
Singapore [REDACTED]

Bedrag: € 10.000

Datum: 9 december 2016

De stichting heeft in 2016 geen schulden van meer dan € 25.000 gehad.

Wij vertrouwen u hiermee van dienst te zijn geweest.

Namens het Bestuur van de SOV,

  
Frank de Grave  
Voorzitter SOV